

iel, waarin
chikt heeft
r liefde en
het mate-
het ideale

van Satan.
us gaarne

hier.

blbracht is,
id verster-

laartoe.

van eene
zelf weet.
enen waar-
zijde van-

treurende.
allig.

uit het be-
vervullen.

oede meer

en in eigen
ste vraagt.

uw God?

met den
ontbering.

al wie in
pgewassen

en.

staat nog,

il, ik weet
mijn God

vat Ik heb,
en van de

en hemel?

! Hier zijn
et alle din-

L.

over het

er bonten

tuut, waar-
k beschouwt

niet ziet de

hoevel die

er weinig of

art, wat niet

geeft toch

ik als ware

de moderne

hij 't hoog

ekend. Zulk

duwzij van

zijn bijaldien

ft niettemin

een voor-

ruwen, waar-

nige kringen

ben, dat er

den auteur

geloof aan

rd van zijn

zoo iemand

moedigheid

beledenheid,

h verbaasd

en ik even-

en tijd met

id van het

zijn naast-

ap, isoleert,

rt en daar-

neert.

denien-tijd-

meest zuivere, maar de zuivere, wanneer hij haar

zuiverheid niet relatief, maar absoluut opvat.

Ten vierde, wanneer hij politiek, schoolwezen, weten-

schap en kunst en zoo menig ander levenssterren

afhankelijk maakt van de institutaire kerk.

Ten vijfde, wanneer men zijn lidmaatschap der

geïnstiteerde kerk praktisch genoegzaam acht om

het eeuwige leven te beërven.

Alnu dient gewaarschuwd tegen het kerkelijk In-

differentisme.

Vooraf wenschen we er op te wijzen, wat hiermee

niet wordt bedoeld.

Men mag er niet toe rekenen de toenemende on-

kerkelijkheid in onze dagen, want het woord zegt

het zelf, dat van kerkelijk Indifferentisme hierbij

geen sprake kan zijn.

Ook mag hier niet gedacht worden aan die buiten-

landse stroomingen, die van het kerkelijk instituut

als zoodanig niets meer weten willen.

Het kerkelijk Indifferentisme komt op uit de over-

schatting van het leerstuk der heilige algemeene

christelijke kerk. De kerk, in haar aardse verschij-

ningen, wordt tot bijzaak gedegradeerd.

Het meest konsekwente Indifferentisme stelt alle

nuttende kerken met haar kansels, ambten en

belijdenissen op één en dezelfde lijn.

Onderzoeken we de argumenten, die vóór het In-

differentisme worden aangevoerd.

Een van de meest gebruikte argumenten is wel dit:

Christus zal in den dag des oordeels niet vragen,

tot welke kerk als instituut zij hebt behoord. Dit houdt

evenwel geen steek. Christus zelf heeft de insti-

tutaire kerk ingesteld. Kan de kerk als instituut

Hem dan ooit onverschillig worden?

Kerkelijk Indifferentisme gaat gewoonlijk voor uit,

door, maar is integendeel kortzichtig en beperkt

van blik. Het bepaalt zich tot het tegenwoordige

en negeert de historie. Historische studie zou nitwijken,

hoe achter de kerkelijke verschillen een strijd om

de waarheid ligt.

Er zijn echter ook vormen van kerkelijk indiffe-

rentisme, welke men met moeite ernstig nemen kan.

Men redeneert daarbij wel op ongeveer dezelfde

manier, als wij totnogtoe bespraken.

Men doet scherp uitkomen het betrekkelijke van

elk kerkelijk instituut.

Men beroept zich evengoed op de heilige, alge-

meene, christelijke kerk.

Doch men poogt daarmee praktijken te dekken,

welke allerlei willekeurige motieven achter zich

hebben.

In onze groote steden komt het niet zoo zelden

voor, dat jongelui, die een taalacte willen behalen,

meer of minder geregeld naar de Engelsche of

Fransche kerk gaan.

Zij gebruiken den kerkdienst als taalcursus.

Vermaant men hen, dan verweren zij zich, dat

men toch ook in vreemde talen wel God kan ver-

heerlijken.

Waarom zou het verboden zijn twee vliegen in

één klap te slaan en tegelijk op het geestelijke

heil als op hun toekomstige maatschappelijke po-

sitie bedacht te zijn?

Het behoeft geen betoog, dat zij het op dat

oogenblik met hun geestelijk heil niet erg nauw

nemen.

Als men hen aantoont, hoe het modernisme in

die kerk is binnen gedrongen, geven zij de meest

verwarde antwoorden.

Herinnert men hen aan hun belijdenis, dan dringt

het vaak niet tot hen door, hoe hun kerkelijk

gedrag door ontrouw wordt gekenmerkt.

die de zelfbeheersching mist om het gif van zulk

een geschrift onaangetoerd te laten. Ik heb dit

den heer Van Gorkum zelf gezegd. Gij begrijpt

hieruit tevens, waarom ik geen anti-kritiek gaf.

Verder verscheen nog een brochure: Het Mo-

dernisme, een Fata Morgana op christ-

elijk gebied. Lezing van Dr A. Kuyper,

beoordeeld door H. Uden Masman jr. te

Groningen, bij Van Bolhuis Hoitsma,

1872. Daarin wordt Dr Kuyper genoemd „onze

Amsterdamsche doodbidder”, die der wereld het

Eerlijkheidshalve geven zij soms toe, dat zij daar

geen zielevoedsel ontvangen, maar dit schijnt hun

niet te hinderen.

De gedachte aan hun examen achtervolgt hen,

tot in de kerk toe.

De meest zuivere kerk en de volstrekte gehoor-

zaamheid aan Christus zijn in hun bewustzijnsver-

nauwing tot klanken geworden.

Eerzucht en materialisme bepalen hun oordeel

over de kerk als instituut.

En zijn ze voor het eene examen geslaagd, dan

bereiden ze zich weer voor het andere voor.

Dan krijgt een andere kerk weer de klandisie.

Totdat zij afgestudeerd zijn.

Maar dan hebben zij in den regel ook de liefde

tot eigen kerk verloren.

Zij deelen zich maar al te dikwijls in bij de

intellectueelen, die boven de kerk verheven zijn.

Hun spraak maakt hen aanstands openbaar.

In een ander geval is het het kunstgevoel, dat tot

kerkelijk indifferentisme leidt.

Ook hier begint het euvel niet zelden zich in

de jeugd reeds te openbaren.

Jongelui van buitengewoon, ook wel van mid-

delmatigen, zelfs van benedenmatigen muzikalen

aanleg gaan naar kerken, waar uitnemende orga-

nisten het klavier bespelen.

Of ook voelen zij zich aangetrokken tot het litur-

gisch element in den eeredienst van andere kerken.

Zij geven er soms hoog van op, hoe hun ziel

wordt opgetrokken, als zij maar onder de machtige

booggewelven van een kathedraal zijn gezeten of

als op plechtigen toon de liturgie wordt gelezen

of als meesterlijke begeleiding het koraal door de

majestueuse ruimte doet dreunen.

De prediking is voor hen bijzaak geworden.

Zij verwarren kunstimpresie met religieuze aan-

doening.

En het kost kracht, hen die zich op dit pad

hebben begeven, van dwaling te overtuigen.

Wanneer hun eigen kerk hun ook zulk artistiek ge-

not verschaft, zouden zij niet in den vreemde

beurten.

Zij nemen het uw kerk kwalijk, dat die niet

meer met hun behoeften rekt.

Schoonheid gaat bij hen boven waarheid.

Zij willen, zonder dat zij het weten, den strijd

onzer vaders tegen de verkerkelijking van de kunst

en de verkunstiging van de kerk ongedaan maken.

Onkerkelijk wenschen zij niet te worden.

Maar de kerk, die het meest hun kunstaspiraties

in het gevele komt, heeft hun sympathie.

Ook dit kwaad heeft zonen van Gereformeerden

huize aangetast.

Het gebod huns Konings weegt hun niet zwaar.

Weer anderen hebben tot hun kerkgaan een bij-

zonderen prikkel noodig.

Nieuwsgierigheid of persoonsvereering zijn hun

kerkelijke drijfveren.

Hier is er een, die elken nieuwen predikant na-

hoop, in welke kerk deze ook predikt, als hij maar

orthodox is.

Reeds in Confidentie, 1873, blz 20 kon hij

schrijven:

En nu, mijn Fata Morgana, leg deze lezing

eens naast het laatste werk van Strauss, zoo ge

het in eigendom bezit, op uw schrijfbureau, en

zeg mij of zich pijnlijker bevestiging van mijn aan-

klacht tegenover onze moderne tegenstanders denken

laat?

In later dagen heeft Dr Kuyper voor het Moder-

nisme wel eens minder fraaie beelden gebruikt

dan dat van de „Fata Morgana”. Zoo noemde hij

het in De Standaard (Juni 1903) „een uitge-

knepen citroenschil, waar geen druppel meer uit-

komt”. En in De Heraut van 11 November 1900

sprak hij van „een geestelijk bankroet, zoals het

bij geen andere richting zijn weerga vindt. Een

weggestorven zijn bij levenden lijve”.

Toen in 'n volgend nr van De Heraut, 9 Dec.

1900, de Hoornsche Predikantenvergadering tegen

deze voorstelling opkwam, antwoordde Dr Kuyper:

Dat de moderne levensbeschouwing een toekomst

had, is nooit door ons betwist. Ook niet in Fata

Morgana. Maar wel, dat de moderne richting

als kerkelijke, als godsdienstige zienswijze gedaan

zou krijgen. En dit nu blijft zoo, ook na wat

de heeren te Hoorn over de galvanisatie, zoo

mogelijk, van hun doode hebben geredekaveid. Als

kerkelijke, als de godsdienstige behoefte bevredi-

gende richting is het Modernisme gekomen

en gegaan.

Reeds eerder, 5 Mei 1895, had hij dan ook in

De Heraut geschreven naar aanleiding van de

erkenntenis op de Moderne Theologen-vergadering,

dat een Moderne geen theologie meer had:

Nederland, de Moderne theologie is onder-

gegaan, en daarentegen is uit de Nachtschool de

Calvinistische theologie weer aan het opkomen.

Dat het nu hiertoe komen moest, lag in den

aard der zaak. Theologie onderstelt een bijzondere

openbaring, en waar deze bijzondere openbaring

geloofend wordt, smelt de filosofie ze in haar

smeltkroes op.

Deswege was de Moderne theologie sterk, zoolang

ze afbrak wat stond, maar werd klein en bleek ze

Hij verslijt soms meer predikanten in een jaar

dan schoenen.

Dit blijft vaak zoo bij hem, zoolang zijn voeten

hem kunnen dragen.

Daar geeft er een sterke voorkeur aan een be-

paalden predikant.

Of deze Gereformeed, Hervormd of Luthersch

is, doet er niet toe, mits hij maar iets pikants

heeft.

En het is merkwaardig, waarin dat pikante al

wordt gezocht.

De een wordt geïmponeerd door de stem van

den dominee.

De ander door zijn excentrieke gestes, b.v. een

beweging, alsof hij zich steeds maar haren uit het

hoofd rukt.

De derde door zijn druk-doen.

De vierde door zijn aan de kaak stellen van

kerkmenschen.

De vijfde door zijn gebruik van stereotype uit-

drukkingen als eeuwigheids- en al in hun verschil-

lende samenstellingen.

De zesde door zijn onbegrijpelijke uiteenzettingen,

die hij met een handbeweging als wroette hij in

den schoot der aarde, uit de diepte ophaalt.

Jubiläum. De W. Hoogland, en predikant te Cappelle op d'Haar, hooft op 25 Juli a.s. zijn zilveren ambtsfeest te vieren.

Voor de classis Amsterdam der Geref. Kerk heeft met gunstigen uitslag preparatoir examen gedaan de heer J. J. Dijk te Buisson, cand. a. d. V. U.

Voor de classis Dordrecht deed met goed gevolg examen in de missionaire vakken De W. v. Dijk, beroepen missonair predikant te Soemba.

CHR. GEREFORMEERDE KERK.

Tweetal te:
Hoogeveen: C. S. v. d. Ven, cand. te Den Haag en P. Zwier, cand. te Zaandam.
Lisse: J. D. Barth te Werkendam en C. S. v. d. Ven, cand. te Den Haag.

Noordeloos Slidrecht, Veenendaal en Zaandam: C. S. v. d. Ven, cand. te Den Haag en P. Zwier, cand. te Zaandam.

Beroepen te:
Dordrecht: C. S. v. d. Ven, cand. te Den Haag.

Bedankt voor:
Breda: D. Driessen te 's-Gravenzande.
Helder: D. Driessen te 's-Gravenzande.

Beroepen te:
De Oud-Geref. Gemeente te Amsterdam, welke Gemeente zich voegde bij de Chr. Geref. Kerk aldaar, is door de classis Amsterdam beroepbaar verklaard in de Chr. Geref. Kerk.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Drietal te:
Bos: Brugge: P. Pras te Heukelom, F. F. J. v. d. Plasche te Krimpen a. d. Lek en S. C. Groeneveld te Zulichem.
Delft: J. Bus te Ouddorp, E. V. J. Japchen te Hei- en Boecop en J. Keller te St. Maartensdijk.

Beroepen te:
Grijskerke (Z.): J. F. Ossewaarde te Overdinkel.
Linschoten: S. C. Groeneveld te Zulichem.
Leerdam: S. C. Groeneveld te Zulichem.
Oude en Nieuwekerk: J. J. Thomson, Em. pred. te Den Haag.
Rijssen: G. A. Pott te Oud-Beijerland.
Vlaardingen: H. van Lunen, cand. te Zuidwilde.
Waal en Koog (Tessell): N. J. v. 't Hooft te Kulture.
Wintholm: M. Pol te Horssen (Gld.).
Winssen (G.): M. Pol te Horssen.

Aangenomen naar:
Oud- en Nieuw-Gastel: C. Hengveld te Beek (L.).

Roermond: E. Ippius Fockens te Heino.
Vinkoven: H. v. Elst te Genemuiden.
Warmond: De J. J. Woldendorp te Hagestein.

Bedankt voor:
Eggenoord: R. P. A. Rutgers te Katwijk a. Zee.
Klundert: J. Jellena te Wageningen.
Lekmond: S. C. Groeneveld te Zulichem.
Oterleek: A. J. P. Boeke te Schoorl.
Winis (toez.): D. v. Lutterveld te Blauwkapel.
Zalk: A. I. Eijman Jr. te Hattum.

Afscheid van:
Dallien: H. Guitart. Tekst Hand. 20:36.
Rhenen: C. Brunt. Tekst Hand. 20:32.

Intrede te:
Driebergen: J. Havenloot. Tekst Hand. 4:12.
Nemen: G. J. v. d. Borst. Tekst Col. 1:13.
Varik: De J. J. Kloots. Tekst 1 Cor. 1:23a.

Jubiläum. De H. P. Stegenga te Langweer (Fr.), hooft 16 Augustus a.s. zijn zilveren ambtsfeest te vieren.
Emeritaat. Aan De G. Vossers te West-Terschelling, is met ingang van 1 Sept. a.s. emeritaat verleend. Z. Eerw. heeft zich metterwoon in Aalten te vestigen.

VERGEET NIET aan te vragen de voorwaarden tot verkrijging van een EIGEN Woning bij de N.V. „PHARUS” TE 'S-HAGE.

Technisch Bureau Rijkseu - Utrecht.

CENTRALE VERWARMING.

Wijde Begijnestraat 15. Telefoon No. 2755.

Bij het koopen van een PIANO of ORGEL letten men in de eerste plaats op een solid en duurzaam instrument. Men vergeet dan ook niet, dat elk goedkoop instrument niet steeds solide, doch solide op den duur wel goedkoop is.

GANZEVOORT's Piano's en Orgels

worden door beroepsmusici en particulieren overal geroemd om hun moelen vollen toon, sierlijke afwerking en degelijke constructie. Mede door ons HUURKOOP (afbetalingssysteem), waardoor het aan iedereen mogelijk is een PIANO of ORGEL aan te schaffen, wordt onze omzet van jaar tot jaar grooter. Schrijft nog heden om inlichtingen of komt onze instrumenten zien en hooren in

Ganzevoort's Piano- en Orgelmagazijn

Nieuwestad 103. Leeuwarden Telefoon 1549.

FILIAAL DRACHTEN.

UITGEVERSSMAATSCHAPPIJ
GEBR. ZOMER & KEUNING,
WAGeningen.

Abonnementen op dit blad worden aangenomen:

voor Noord-Amerika door den heer A. VAN HAMERSVELD
127 Wallstreet, KALAMAZOO, Michigan;

voor Zuid-Afrika door den heer J. L. VAN SCHAIK, Kerk-
straat, Centraal, PRETORIA.

Als vertegenwoordigers van onderstaande merken

PIANO'S

houden wij steeds een 200-tal in voorraad, zodat aan alle eischen direct kan worden voldaan. Zoowel in de meest verfijnde uitvoeringen, alsmede in de betere kwaliteiten der goedkoopere soorten, bieden wij U alle gewenschte modellen. Gaarne verstrekt ons hoofdkantoor te Goes U catalogus en inlichtingen; ook wordt de betaling desgewenscht op gemakkelijke wijze geregeld.

BLÜTHNER MARQUARDT
PETROF LEHMANN
PERZINA ED. SEILER
STINGL GERH. ADAM
THÜRMER WEBER
RICH. LIPP TRAUTWEIN
KÄSTNER AUTO-PIANO
HAMILTON PLAYER

FIRMA A. S. J. DEKKER
GOES. UTRECHT.

SPAARHUIS VAN 1912

Ged. Oude Gracht 47, Haarlem :: Verz. bedrag ruim f 6.000.000

DE EERSTE BINNENLANDSCHE SPAARKAS,

welke een loonende minimum einduitkering garandeert. Zij verstrekt tevens aan haar spaarders 100 pCt. hypotheek tegen 5 pCt. rente, tot het bouwen of koopen van een eigen huis of boerderij.

Gratis inlichtingen ten kantore der Maatschappij.

STEENHOUWERIJ

G. J. HOEK

MIDDELBURG
Veersche Weg T 250

VLISSENGEN
Villapark

SPECIAAL ADRES
voor:
Grafzerken Monumenten
Schoorsteenmantels
enz. enz.

GANZEVOORT'S ORGELHANDEL

DIEZERSTRAAT 116 - ZWOLLE

Rollen
Verhuuren
Repareren

heeft steeds in voorraad
een groote keuze
ORGELS

Prijacouranten
gratis
op aanvraag

UITSTEKENDE INRICHTING VOOR ALLERLEI

DRUKWERK

OOSTERBAAN & LE COINTRE - GOES

HOTEL „ALLARD”

Café - Restaurant

KRUISKADE 32 ROTTERDAM Telefoon 12692

Geheel modern ingericht - Zeer matige prijzen

Heden Specialiteit Amstel Bockbier

N.V. „REFORM” - GRONINGEN

Dir.: E. BOERMA

Heerestraat 62 - Telef. 765.

Dames- en Heerenkleding
naar Maat.

GELD ZONDER BORG

voor iedereen à 6 1/2 pCt. vanaf
f 100.— en hooger, op langen
termijn. — Makkelijk aflosbaar.
V. d. Graaf's Prov. Credietbank,
Amsterdam. Porto v. antw.

Lezers van „De Reformatie”, die met zooveel sympathie dit blad ontvangen, wilt ook uw FAMILIE-ADVERTENTIE ter plaatsing zenden.

RITMEESTER

Fune
Sumatra Zandblad Sigaar
9 cents p. st.

N.V. GEBR. VAN SCHUPPEN'S
SIGARENFABRIEKEN

Veenendaal - Wageningen
(Kantoor.)

DOELMATIGE RECLAME VERGROOT DEN OMZET

DE REFORMATIE

biedt een uitgezochte gelegenheid tot het maken van reclame onder koopkrachtig publiek. Vraag nog heden voorwaarden bij abonnee.

Restaurant „Allard”

KRUISKADE 32 :: ROTTERDAM

Plats du Jour vanaf f 1.25

Lunch f 2.—

Prima Diners f 2.50, f 3 en hooger

Diner met Wijn f 3.—

Mede
C. J.
Da
Da
Th.

De V.

INLOU
Schrift. Te
Kerkelk
Kunst.

DE E

(V

De acti
van mijn
gelingen
waarin, h
nog een v
sterkte v
niet schat
En on
levende c
het Woor
niet mind
Vandaa
ga over „
namelijk
mij, en „
leermeste
zal uiteen
eerst zee
moedig. I
staat. Th
de hoofd
in de gem
wat al m
Hoewel v
zaam aan
Rijpere j
maar een
in het ge
die den v
vonden t
Ter za
Jeugd”, v
Daarover
achtteren
1e, de
arbeiding
Vereenigi
2e, de
verricht;
3e, de
daarbij v
4e, de
en de jor
bestaan.
Met de
wat ik m

I. I
bear

Onder
gens en
School v
bedrijf, in
ten te vi
of Lyceu
vinden v
behalen
tot de Ur
niet te h
maar kra
bepaald
Verbond
De Kerk
En op V
tensie: on
naar de
jongeling
van de j
formeerde
deze pre
voort, da